

UiO : **Institutt for privatrett**

Det juridiske fakultet

EU-kommisjonens retningslinjer for kollektive forhandlinger

- noen konkurranserettslige perspektiver

Arbeidsrettsgruppens høstseminar 2023

Eirik Østerud, IfP

Oversikt

- Krrl. § 10, EØS 53, TEUV art. 101
- Norsk praktisering av krrl. § 10
- EU-domstolens tolkning av TFEU art. 101
- EU-kommisjonens retningslinjer for kollektive forhandlinger
- Konkurransetilsynet om retningslinjene

Krrl. § 10/EØS art. 53/TEUV art. 101

- Forbud (første ledd)
 - «Enhver avtale mellom foretak, (...) som har til formål eller virkning å hindre (...) konkurransen, er forbudt»
- Unntak (tredje ledd)
 - Positive virkninger
 - Proporsjonalitet

Norsk praksis § 10

- + 20 overtredelsesvedtak
- HR-2017-1229-A (Taxi), HR-2021-1086-A (Forlag)
- Formålsvilkåret – formelle samarbeidskategorier
 - Prosjektsamarbeid
 - Kollektiv boikott
 - Prissamarbeid
 - Informasjonsutveksling
- Unntak – «svært mye til» ved formålsovertredelser
- Overtredelsesgebyr – Formål «etter sin art alvorlig»
- Gebyrutmåling
 - Bokbasen (forlag): overtredelsesgebyr 545 mill kr (påklaget)
 - Prisjeger (dagligvare): varsel 21 mrd kr (ikke avgjort)

EU-domstolens tolkning av 101

- Foretaksbegrepet – «økonomiske enheter»
 - «they are (...) incorporated into the undertakings concerned and thus form an economic unit with each of them, dockers do not therefore in themselves constitute ‘undertakings’» (C-22/98, Becu)
 - “as long as that persons acts under the direction of his employer as regards, in particular, his freedom to choose the time, place and content of his work (...), does not share in the employer’s commercial risks (...), and, for the duration of that relationship, forms an integral part of that employer’s undertaking, so forming an economic unit with that undertaking“ (C-413/13 FNV Kunsten)

EU-domstolens tolkning av 101

- Formålsvilkåret
 - «The concept of restriction of competition «by object» must be interpreted restrictively» (C-228/18 Budapest Bank)
 - «regard must be had to the content of its provisions, its objectives and the economic and legal context» (C-67/13 CB)

EU-domstolens tolkning av 101

- Tilknyttede, nødvendige restriksjoner
 - the compatibility of rules with the Community rules on competition cannot be assessed in the abstract.
 - account must be taken of the overall context and of its objectives
 - it has then to be considered whether the consequential effects restrictive of competition are inherent in the pursuit of those objectives (C-519/04 Meca-Medina)
 - “where the restrictive effects which follow from a sports federation’s contested regulation can reasonably be regarded as necessary to guarantee a legitimate ‘sporting’ objective and if those effects do not go beyond what is necessary to ensure the pursuit of that objective, those measures do not fall within the scope of Article 101(1) TFEU.” (AG Rantos, C-124/21 ISU)

EU-domstolens tolkning av 101

- Unntaket (3. ledd)
 - “any agreement which restricts competition, whether by its effects or by its object, may in principle benefit from an exemption” (T-168/01, avsn. 233)
 - “in the context of an overall assessment, the Commission is entitled to base itself on considerations connected with the pursuit of the public interest in order to grant exemption under Article [101 (3)].” (T-538/03 flg.)

Kollektive forhandlinger

- “It therefore follows from an interpretation of the provisions of the Treaty as a whole (...) that agreements concluded in the context of collective negotiations between management and labour in pursuit of such objectives must, by virtue of their nature and purpose, be regarded as falling outside the scope of Article [101/53].” (C-67/96 Albany)
- «falling outside the scope»?
 - Ikke foretak?
 - Ikke konkurransebegrensende formål/virkning?
 - Unntak (3. ledd)?

Retningslinjene for kollektive forhandlinger for oppdragstakere

- EU-kommisjonens «soft-law» på konkurranserettens område
 - Desentralisert håndheving
 - Tolkningsuttalelser – «guidelines»
 - Håndhevingsprioriteringer – «enforcement priorities»
- «these Guidelines clarify:
 - (a) that collective agreements by solo self-employed persons who are in a situation comparable to that of workers fall outside the scope of Article 101 TFEU; and
 - (b) that the Commission will not intervene against collective agreements of solo self-employed persons who experience an imbalance in bargaining power vis-à-vis their counterparty/-ies.”

Collective agreements by solo self-employed persons comparable to workers falling outside the scope of Article 101 TFEU

- Typetilfeller
 - Economically dependent solo self-employed persons (avsn. 23 flg.)
 - Solo self-employed persons working «side by side» with workers (avsn. 26 flg.)
 - Solo self-employed persons working through digital labour platforms (avsn. 28 flg.)
- «fall outside the scope of Article 101»
 - Ikke foretak?
 - Formål/virkning?
 - Unntak (3.ledd)?
 - Albany-doktrinen?

Enforcement priorities of the commission

- “solo self-employed persons who are not in a situation comparable to that of workers may nevertheless have difficulties in influencing their working conditions because they are in a weak negotiating position vis-à-vis their counterparty/-ies.
- even if it cannot be assumed that their collective agreements fall outside the scope of Article 101 TFEU, these solo self-employed persons may in fact face difficulties that are similar to those faced by solo self-employed persons in the categories [above].
- For this reason, the Commission will not intervene against the following categories of collective agreements:” (avsn. 32)

Enforcement priorities of the commission

- Tilfeller
 - Collective agreements concluded by solo self-employed persons with counterparty/-ies that have a certain level of economic strength
 - Collective agreements concluded by self-employed persons pursuant to national or Union legislation which pursues social objectives
- «the Commission will not intervene»
 - Men, ville forbudsvilkårene vært oppfylt?
 - Foretak?
 - Konkurranseskadelig formål/virkning?
 - Unntak (3. ledd)?

Normalkontrakter i ny boklov

- Lov om omsetning av bøker (bokloven), i kraft 1.1.24
 - «Representanter for forfattere, illustratører og oversettere kan samarbeide om normalkontrakter med utgivere eller representanter for utgivere. Normalkontraktene kan inneholde bestemmelser om honorarsatser for forfattere og illustratører, provisjonssatser for deres agenter og oversetterhonorarer», jf. § 4
 - «Innenfor denne lovens virkeområde skal bestemmelsene i loven ved motstrid gå foran bestemmelsene i konkurranseloven.», jf. § 7
- Prop. 82 L (2022-2023)
 - «En lovfesting vil klargjøre at samarbeid om normalkontrakter ikke vil være i strid med konkurransereglene. Dette gir aktørene en tryggere rettsposisjon enn gjennom [EU-kommisjonens] retningslinje[r], (...). Departementet støtter denne vurderingen, og viser særlig til retningslinjene punkt 36 om at det ikke vil reageres mot avtaler som har hjemmel i nasjonal lovgivning der formålet er å rette opp en ubalanse i forhandlingsstyrken»

Konkurransetilsynet 19. oktober 2022

- «Konkurransetilsynet vil følge EUs nye tilnærming til kollektive forhandlinger for selvstendig næringsdrivende uten egne ansatte.
- Det betyr at det nå blir mulig å samarbeide om å forhandle frem bedre lønns- og arbeidsvilkår med oppdragsgivere uten å bryte konkurranseloven.»
 - direktør Tina Søreide
- «Nå blir mulig»?
 - EU-kommisjonens retningslinjer rettslig avgjørende?
 - Har tilfellene noen gang vært forbudt?
 - Sier mest om KT's bakenforliggende (formalistiske og ekspansive) tolkning av forbudet?

Konklusjoner

- EU-domstolen
 - Rimelig fleksibel/pragmatisk
- Retningslinjene
 - «fall outside the scope» / «will not intervene against»
 - Ikke mer konkurranserettslig liberalt enn alminnelig materiell tolkning?
 - Men, konkretisering og eksemplifisering
 - Noe uklar om forholdet jus vs policy
- Konkurransetilsynet
 - Tiltrer retningslinjene
 - Men, bekrefter underliggende formell og rigid praksis